

Evaluation of Information Seeking Anxiety of Islamic Azad University Postgraduate Students of Kerman Branch

Fariborz Doroudi¹, Fatemeh Zangiabadi²

Abstract

Purpose: This research focuses on information-seeking anxiety, a condition that can hinder individuals from effectively exploring and meeting their information needs. Its significance lies in exploring information-seeking anxiety among Islamic Azad University, Kerman branch students.

Method: This study was conducted through a survey. The population examined in this study were post-graduated students of Islamic Azad University, Kerman branch. According to statistics from the university, 38,62 were postgraduate students already studying there. The sample size for the study was based on a total population of 350, according to the Morgan Table, and the Stratified sampling method was used to select the sample, including students of Islamic Azad University, a branch of Kerman. The Efanmanesh, Abrizah & Karim's Information Seeking Anxiety Questionnaire Inventory was used to collect research data, which was organized with six primary components of anxiety with an emphasis on information: The barriers to dealing with the barriers to computing resources information; the barriers to dealing with the Internet and computer; the barriers to dealing with the library. (4) The barriers associated with barriers to information seeking: The barriers of obstacles, technical issues related to barriers related to the issue, and. Friedman's test was used to check the difference between the average components of information-seeking anxiety. Use a single sentence (T) and the Fridman test to check research questions.

Findings: The chi-square test value of (244.290) and the significant value of (0.000), which is smaller than the significance level, indicate a substantial difference in the average of the six components of information-seeking anxiety. The most influential elements, 'barriers to intelligence sources' and 'barriers to information seeking,' also show significant differences, with the former having a greater impact on anxiety.

Conclusion: The results obtained with an awareness of the importance of each component would indicate that the average difference between the level of seeking anxiety among students of Kerman Azad University is in the top size. The "barriers to intelligence sources" factor plays a vital role in this research, and it is necessary to plan appropriately to use them better. Students may face anxiety, fear, and apprehension about doing some of their activities. They may face fear and concern regarding how to use information resources, the library, the computer, and the Internet, search for some information, methods of choosing the subject, or even many technical issues. Training information exploration skills, making information sources available directly, strengthening the ability for information retrieval, training information literacy, and proper interaction of librarians with users are among the strategies to reduce anxiety.

Keywords

Information Seeking Anxiety, Islamic Azad University of Kerman Branch, Information Retrieval, Information Seeking

Citation: Doroudi, F., & Zangiabadi, F. (2024). Evaluation of Information Seeking Anxiety of Islamic Azad University Postgraduate Students of Kerman Branch. *Librarianship and Information Organization Studies*, 35(2): 143-166.

Doi: 10.30484/nastinfo.2024.3508.2251

Article Type: Research Article

Article history:

Received: 24 Oct. 2023

Accepted: 27 Jan. 2024

1. Assistant professor,
Knowledge and
Information Science,
Iranian Research Institute
for Information Science
and Technology (IranDoc),
Tehran, Iran;
(Corresponding Author)
doroudi@irandoc.ac.ir

2. M.A., Knowledge and
Information Science,
Harandi Library, Astan
Quds Razavi, Kerman, Iran
Fzangeabadi@gmail.com

Publisher: National Library
and Archives of I.R. of Iran
© The Author(s).

ارزیابی اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان

فریبرز درودی^۱ | فاطمه زنگی‌آبادی^۲

چکیده

هدف: اضطراب اطلاع‌یابی حالتی است که به دلیل زیادی اطلاعات یا عدم معنای درست اطلاعات به وجود می‌آید که می‌تواند نقش نامطلوبی بر توانایی افراد در کاوش اطلاعات و رفع نیازهای اطلاعاتی آن‌ها داشته باشد. لذا، هدف اصلی این پژوهش شناسایی وضعیت اضطراب اطلاع‌یابی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان است.

روش: این پژوهش به روش پیمایشی انجام گرفته است. جامعه مورد بررسی در این پژوهش، دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان شامل ۳۸۶۲ نفر است. حجم نمونه برای پژوهش بر اساس جدول مورگان تعداد ۳۵۰ نفر است. روش نمونه‌گیری طبقه‌ای جهت انتخاب نمونه آماری مورد استفاده قرار گرفت. از پرسشنامه سنجش اضطراب اطلاع‌یابی عرفان‌منش، آبریزه و کریم برای گردآوری داده‌ها استفاده شد. این پرسشنامه با تأکید بر ۶ مؤلفه اصلی اضطراب اطلاع‌یابی یعنی موانع مربوط به منابع اطلاعاتی؛ موانع مربوط به رایانه و اینترنت؛ موانع مربوط به کتابخانه؛ موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات؛ موانع مربوط به مسائل فنی و موانع مربوط به موضوع تدوین شد. برای بررسی تفاوت میانگین و پاسخ به پرسش‌های پژوهش از آزمون تی تک‌جمله‌ای و فریدمن استفاده شده است.

یافته‌ها: با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر که برابر با (۲۴۴/۲۹۰) و مقدار معناداری که برابر با (۰/۰۰۰) و کوچک‌تر از سطح معناداری است، در نتیجه، می‌توان بیان کرد که میانگین شش مؤلفه اضطراب اطلاع‌یابی تفاوت معناداری دارد. همچنین تفاوت معناداری در مؤلفه‌ها بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده، نشان می‌دهد عامل «موانع مربوط به منابع اطلاعاتی» بیشترین تأثیر و موانع مربوط به «جست‌وجوی اطلاعات» کمترین تأثیر را بر اضطراب اطلاع‌یابی گذاشته است.

نتیجه‌گیری: نتایج به‌دست‌آمده با آگاهی از اهمیت هر یک از مؤلفه‌ها نشان می‌دهد که میزان اضطراب اطلاع‌یابی در میان دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه آزاد اسلامی کرمان از حد متوسط تفاوت معناداری دارد و در حد بالاست. عامل «موانع مربوط به منابع اطلاعاتی» در این پژوهش نقش مهمی دارد و لازم است تا برنامه‌ریزی مناسب برای بهره‌گیری بهتر از آن‌ها انجام شود. دانشجویان برای انجام پاره‌ای از فعالیت‌های خود ممکن است با نگرانی، ترس و دلهره روبرو شوند. آن‌ها ممکن است درزمینه‌ی چگونگی استفاده از منابع اطلاعاتی، استفاده از کتابخانه، بهره‌گیری از رایانه و اینترنت، جست‌وجوی پاره‌ای از اطلاعات، شیوه‌های انتخاب موضوع و یا حتی بسیاری از مسائل فنی با ترس و نگرانی روبرو شوند. آموزش مهارت‌های کاوش اطلاعات، در دسترس قرار دادن منابع اطلاعاتی به‌صورت مستقیم، تقویت توانایی بازیابی اطلاعات، آموزش سواد اطلاعاتی و تعامل مناسب کتابداران با کاربران از زمره راهکارهای کاهش اضطراب است.

کلیدواژه‌ها

اضطراب اطلاع‌یابی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، بازیابی اطلاعات، جستجوی اطلاعات

استناد: درودی، فریبرز و زنگی‌آبادی، فاطمه (۱۴۰۳). ارزیابی اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۳۵(۲): ۱۴۳-۱۶۶.

Doi: 10.30484/nastinfo.2024.3508.2251

۱. استادیار، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایران‌دک)، تهران، ایران؛

(نویسنده مسئول)

doroudi@irandoc.ac.ir

۲. کارشناس ارشد، علم اطلاعات و

دانش‌شناسی، کتابخانه هرنی،

آستان قدس رضوی، کرمان،

ایران

Fzangeabadi@gmail.com

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۰۷

فصلنامه مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۵ (۲)، تابستان ۱۴۰۳

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
© نویسندگان

مقدمه

اضطراب، احساس ناراحتی در حین انجام برخی کارهای مهم است. همه در یک‌روال زندگی روزمره این احساس را دارند، لذا اضطراب بر تفکر و رفتار افراد تأثیر می‌گذارد (Akbar et al., 2021). توجه به این نکته اهمیت دارد که اضطراب بر نحوه توجه، تفسیر و واکنش افراد به اطلاعات و تهدیدهای احتمالی تأثیر می‌گذارد (Thompson et al., 2021). یک نوع از اضطراب، اضطراب کتابخانه‌ای است که باید آن را نوعی ترس دانست که با کاربر همراه است و هنگام استفاده از کتابخانه و امکانات آن احساس ناراحتی می‌کند (Agbonavbare, et al., 2021) و پدیده‌ای است که برای توصیف ایجاد احساس هراس، عدم اطمینان یا سردرگمی توسط دانشجویان در هنگام استفاده از کتابخانه دانشگاهی استفاده می‌شود (Smith, 2022). باید تأکید کرد که همواره ترس آشکار در استفاده از امکانات کتابخانه در بین دانشجویان مشاهده شده‌است که می‌تواند مانع بهره‌وری تحصیلی در بین آنان شود (Chutia & Nath, 2021). علاوه بر آن، اضطراب کتابخانه‌ای پدیده‌ای است که در بین دانشجویان دانشگاه در سراسر جهان رخ می‌دهد و اغلب با استفاده از مقیاس‌های مختلف اضطراب کتابخانه‌ای اندازه‌گیری می‌شود (Gardijan, 2023). این نوع اضطراب توسط دانشجویان تجربه شده، به‌طور گسترده برای چندین دهه مورد بحث قرار گرفته‌است (Gogoi et al., 2021) و پدیده‌ای متفاوت از سایر اضطراب‌های تحصیلی است که بر استفاده حضوری از کتابخانه‌ها تأثیر بسزا دارد (Adeeko & Adetimirin, 2023).

حتی در ارتباط با احساسات واقعی دانشجویانی که از نظر هیجانی باهوش هستند، به دلیل ترس از کتابخانه، یعنی اضطراب کتابخانه، سبب تردید در استفاده از کتابخانه می‌شود (Agalya et al., 2022)، یا درباره پاره‌ای از کاربران دیگر، ترس روانی ناشی از اضطراب

هنگام دسترسی به منابع کتابخانه ایجاد می‌شود. این نوع اضطراب در ابتدا در میان کاربران کتابخانه‌های دانشگاهی شایع‌تر بوده و پس از تطبیق با محیط کتابخانه به تدریج کاهش می‌یابد (Anjaline & Saravanan, 2017). همان‌طور که می‌دانیم، نحوه استفاده کارآمد از کتابخانه عاملی اساسی در تعیین کیفیت آموزشی دانشگاه است؛ بنابراین شناسایی عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه در بین دانشجویان ضرورت بیشتری پیدا می‌کند (Lateef, 2022). همچنین، کتابخانه‌های دانشگاهی مجموعه وسیعی از منابع الکترونیکی را برای اهداف پژوهشی در خود جای می‌دهند. با این حال، دانشجویان کارشناسی ارشد اغلب ممکن است در وظایف جست‌وجوی اطلاعات خود دچار اضطراب شوند (Afolayan, 2022). لذا باید به این امر عنایت داشت که برای پیشگیری از ایجاد اضطراب، برنامه‌های مناسب در ارائه خدمات اطلاعاتی، شیوه دسترسی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای تدوین شود.

رفتار جست‌وجوی اطلاعات یک اصطلاح گسترده است که شامل مجموعه اقداماتی است که فرد برای بیان نیازهای اطلاعاتی، جست‌وجوی اطلاعات، ارزیابی و انتخاب اطلاعات انجام می‌دهد و در نهایت از این اطلاعات برای ارضای نیازهای اطلاعاتی استفاده می‌کند (Banerjee, 2019). از سویی، جست‌وجوی اطلاعات بخشی جدایی‌ناپذیر از وظایفی است که استادان به دانشجویان محول می‌کنند. آن‌ها به کتابداران مراجعه می‌کنند یا کتابداران به آن‌ها در رابطه با این کار کمک می‌کنند (Stričević & Rubinić, 2023)، و از سوی دیگر، موانعی که دانشجویان در جست‌وجوی اطلاعات با آن مواجه می‌شوند، بی‌انگیزگی، محدود بودن مجموعه کتابخانه‌ها، اطلاعات زیاد و گسترده است (Kusuma & Asmiyanto, 2021). همچنین، اضطراب کتابخانه با عواطف منفی از جمله تنش، ترس، احساس عدم اطمینان و درماندگی، افکار منفی و بی‌نظمی ذهنی که در محیط کتابخانه تجربه شده، مشخص می‌شود و نوعی مانع روانی است که از استفاده مؤثر نسبت به منابع اطلاعاتی در کتابخانه جلوگیری می‌کند (Anjaline, 2020)، اما نوع دیگر اضطراب که از اهمیت بالاتری برخوردار است، اضطراب اطلاع‌یابی است و در بسیاری از کاربران در محیط‌های کتابخانه‌ای و در زمان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، محیط وب و به‌ویژه کاوش اطلاعات دیجیتال ایجاد می‌شود.

اضطراب اطلاع‌یابی پدیده‌ای است که در آن حالت، افراد هنگام دریافت اطلاعات دچار اضطراب می‌شوند (Cadier et al., 2021) و زمانی پدید می‌آید که افراد نتوانند اطلاعات موجود را به‌گونه مطلوبی گردآوری، پردازش، سازمان‌دهی و دسترس‌پذیر کنند (نوکاریزی و همکاران، ۱۳۹۶). چنانچه تجربه احساسات منفی از جمله اضطراب حین فرآیند اطلاع‌یابی

توسط برخی از پژوهشگران گزارش شده است (حسینی و عرفان‌منش، ۱۳۹۳). باید توجه کرد که توانایی دریافت اطلاعات هر فرد محدود است. زمانی که میزان اطلاعات دریافتی از توانایی او بیشتر شود، اضطراب اطلاع‌یابی به وجود می‌آید. اگر اوضاع به همین منوال پیش برود، اضطراب اطلاعاتی تأثیر منفی بر زندگی و تحصیل دانشجویان خواهد داشت (Jia & Wang, 2021). همچنین، توسعه فناوری اطلاعات راحتی زیادی را برای زندگی مردم به ارمغان آورده و روش کار ما را نیز تغییر داده است و افراد زیادی هستند که هر روز از تلفن همراه و رایانه استفاده می‌کنند که مشکلات زیادی برای سلامتی ایجاد کرده است و اضطراب اطلاع‌یابی یکی از آنهاست (Shi, 2022). اضطراب اطلاعاتی کاربران در حال تبدیل شدن به یک پدیده اجتماعی رایج شده است (Gan, 2022) و بسیاری از دانشجویان در زمان کاوش اطلاعات در میان منابع کتابخانه‌ای به دلیل کمبود تجربه و دانش، احساس عدم اطمینان می‌کنند که به نوبه خود باعث اضطراب و کاهش اعتماد به نفس آنان می‌شود (Mhinga, 2021). از همین رو، کاهش اضطراب کتابخانه‌ای را می‌توان از طریق آموزش کاربران و معرفی دانشجویان جدید به بخش‌های مختلف کتابخانه در طول برنامه مدون به صورت سالانه انجام داد (Ayani, 2023). جست‌وجوگران تحت تأثیر عوامل مختلف، از شیوه‌ها و روش‌های گوناگون برای کسب اطلاعات بهره می‌جویند و رفتارهای اطلاع‌یابی متفاوتی را از خود بروز می‌دهند؛ بنابراین، با شناخت صحیح و کنترل این عوامل می‌توان رفتارهای اطلاع‌یابی جست‌وجوگران را تا حد بسیار زیادی به مسیرهایی مشخص و هدفمند هدایت کرد (رضائی شریف و همکاران، ۱۳۹۷). از همین رو، باید بیان کرد که جست‌وجو و دسترسی به اطلاعات برای کاربران در همه جنبه‌های زندگی ضروری است (Berget & MacFarlane, 2020). بر این اساس، افراد برای تصمیم‌گیری آگاهانه همواره به دنبال اطلاعات هستند و امروزه به منابع اطلاعاتی مختلفی مراجعه می‌کنند. با این حال، مطالعات نشان می‌دهد که اطلاعات از منابع متعدد می‌تواند منجر به اضافه بار اطلاعاتی شود که سپس پاسخ‌های روانی و رفتاری منفی ایجاد می‌کند (Soroya, 2021). علاوه بر این، اضافه بار اطلاعات نیز اضطراب اطلاع‌یابی را در پی دارد که بیشتر منجر به اجتناب از اطلاعات می‌شود (Soroya, 2021). ذکر این نکته ضروری است که اضطراب جست‌وجوی اطلاعات نیز نوعی از اضطراب است که بر عملکرد تحصیلی دانشجویان تأثیر می‌گذارد (Parvin et al., 2019) و باید توجه کرد که الگوهای جست‌وجوی اطلاعات افراد بسته به سطح اضطراب آن‌ها در زمان کاوش به طور چشمگیری متفاوت است (Youngmann & Yom-Tov, 2018).

با عنایت به آنکه اضطراب حالتی هیجانی است که بر اساس اظهار افراد نامطلوب به شمار می‌آید، این احساس می‌تواند دربرگیرنده شرایط روحی چون نگرانی و ترس باشد. در زمان بروز اضطراب، شخص در وضعیت ناراحت‌کننده‌ای قرار می‌گیرد و ممکن است به او حس درماندگی دست دهد. در برخی از مواقع اضطراب به نوعی نابهنجاری‌های روحی منجر شده وضعیت ناخوشایندی را فراهم می‌سازد. هدف از انجام این پژوهش شناسایی وضعیت اضطراب اطلاع‌یابی بر روی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به منابع اطلاعاتی، رایانه و اینترنت، کتابخانه، جست‌وجوی اطلاعات، فنی و انتخاب موضوع است تا بتوان با نتایج به‌دست‌آمده برنامه‌ریزی مناسب برای کاهش سطح اضطراب دانشجویان به انجام رساند. همچنین با بهره‌گیری از عوامل نامبرده، شرایط کیفی مناسب در دستیابی به اطلاعات را افزایش داد. به دلیل انجام پژوهش‌های مختلف که احساس اضطراب را در موضوع دسترسی و بازیابی اطلاعات موردبررسی قرار داده‌اند و نقش مهم آن در کنترل عواطف برای تسلط بیشتر بر کاوش مناسب اطلاعات و دستیابی مطلوب به منابع اطلاعاتی این پژوهش به انجام می‌رسد. بر این اساس، پرسش‌های پژوهش نیز به این شرح تنظیم شده‌اند:

- ۱- میزان سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به منابع اطلاعاتی چگونه است؟
- ۲- سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به رایانه و اینترنت چگونه است؟
- ۳- سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به کتابخانه چگونه است؟
- ۴- سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات چگونه است؟
- ۵- سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع فنی چگونه است؟
- ۶- سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به انتخاب موضوع چگونه است؟

پیشینه پژوهش

در ارتباط با اضطراب کتابخانه‌ای و اطلاع‌یابی پژوهش‌های متعددی در سطح جهان به انجام

رسیده است. این تحقیقات به ابعاد مختلفی از موضوع اضطراب در حیطه اطلاع‌رسانی پرداخته‌اند. در این بخش پاره‌ای از مطالعات روزآمد و مرتبط برای آشنایی بیشتر با حیطه پژوهش‌های کاربردی معرفی می‌شود.

نتایج پژوهش عرفان‌منش، عبدالله و عبدالکریم^۱ (۲۰۱۴) درباره شیوه سنجش اضطراب اطلاع‌یابی در میان دانشجویان در مالزی حاکی از آن بود که اضطراب اطلاع‌یابی به‌عنوان یک پدیده در بین دانشجویان کارشناسی ارشد در مراحل مختلف وجود دارد. همچنین مشخص شد با وجود اینکه اضطراب اطلاع‌یابی در بین دانشجویان مورد مطالعه وجود دارد، سطح کلی آن بالا نیست. علاوه بر آن، سطوح مختلف (سطوح پایین، خفیف، متوسط و شدید) مؤلفه اضطراب اطلاع‌یابی را ۹۶/۵ درصد از دانشجویان تجربه کرده‌اند. پژوهش عرفان‌منش^۲ (۲۰۱۶) درباره بررسی تأثیر جنسیت، سطح تحصیلات و سن بر ابعاد مختلف مؤلفه اضطراب اطلاع‌یابی در میان دانشجویان کارشناسی ارشد در یکی از دانشگاه‌های کوالالامپور، در مالزی به انجام رسید. در این مطالعه ۳۸ مؤلفه اضطراب اطلاع‌یابی بر روی ۳۷۵ دانشجوی کارشناسی ارشد مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که عامل جستجو با استفاده از مجموعه‌ای از آزمون‌های آماری، ارتباط میان جنسیت و سطح تحصیل در ابعاد مختلف مؤلفه اضطراب اطلاع‌یابی معنی‌دار نبود. نتایج پژوهش شهتا و الگلاب^۳ (۲۰۱۹) درباره اضطراب کتابخانه‌ای در میان گروهی از دانشجویان عرب در عربستان سعودی و مصر نشان داد که دانشجویان مصری نسبت به دانشجویان سعودی نگرانی بیشتری در استفاده از کتابخانه‌ها دارند. همچنین نیاز به آموزش در شیوه استفاده از کتابخانه و همچنین تغییر نگرش دانشجویان نسبت به کتابخانه برای کاهش سطح اضطراب وجود دارد. اکبرزاده و همکاران^۴ (۲۰۲۰) در پژوهش خود به بررسی اضطراب اطلاع‌یابی و ارتباط آن با سبک‌های تفکر در میان دانشجویان کارشناسی ارشد دانشکده علوم پزشکی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که میزان اضطراب اطلاع‌یابی در اکثر دانشجویان در حد متوسط بود. بین هر دو جنس در رابطه با موانع اضطراب مربوط به منابع اطلاعاتی و موانع اضطراب مربوط به رایانه و اینترنت تفاوت معناداری وجود داشت. سبک تفکر سلسله مراتبی دارای بالاترین میانگین و

1. Erfanmanesh, Abdullah & Abdul Karim
2. Erfanmanesh
3. Shehata & Elgllab
4. Akbarzadeh et al.

سبک تفکر درونی دارای کمترین میانگین بود. بین سبک تفکر قضائی و اضطراب اطلاع‌یابی رابطه منفی و معناداری وجود داشت. این مطالعه نشان داد که در رفتار اطلاع‌یابی و مدیریت منابع اطلاعاتی کتابخانه نیاز به بازنگری وجود دارد. همچنین، دانشجویان باید عوامل اضطراب اطلاع‌یابی و سبک‌های تفکر خود را شناسایی کنند تا بتوانند میزان اضطراب اطلاع‌یابی را کاهش دهند. اصغر، بهاتی و نعیم^۱ (۲۰۲۱) به موضوع فراگیری اضطراب کتابخانه‌ای در بین دانشجویان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در پاکستان پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که در تمامی ابعاد شش‌گانه اضطراب کتابخانه‌ای سطوح ملایمی از ترس در استفاده و بهره‌گیری از فناوری، منابع اطلاعاتی و کاوش اطلاعات وجود دارد. آموزش و مشاوره کتابداران از جمله پیشنهادهای این پژوهش برای مقابله با اضطراب است. مطالعه خان، انور و نوید^۲ (۲۰۲۱) درباره سطوح اضطراب جست‌وجوی اطلاعات در بین دانشجویان رشته مدیریت پاکستانی نشان داد که شیوع اضطراب اطلاع‌یابی در بین این دانشجویان در ابعاد مختلف و مقیاس کلی در سطوح خفیف تا متوسط بود. بین ماهیت برنامه مدیریت، جنسیت، پیشینه تحصیلی، خاستگاه جغرافیایی، مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، صلاحیت زبان انگلیسی و اضطراب اطلاع‌یابی رابطه معنی‌داری وجود نداشت. با این حال، نتایج نشان داد که دانشجویان دختر هنگام جست‌وجو مضطرب‌تر از پسرها بودند. نتایج پژوهش عبده^۳ (۲۰۲۱) درباره سنجش سطح اضطراب کتابخانه‌ای در بین دانشجویان سعودی و عمانی شاغل در دانشگاه کارولینای جنوبی در ایالات متحده نشان می‌دهد که دانشجویانی که در دوره‌های آموزشی کتابخانه شرکت کرده‌اند، در مقیاس اضطراب کتابخانه‌ای نسبت به دانشجویانی که آن را شرکت نکرده‌اند، شرایط بهتری دارند. این مطالعه همچنین نشان داد در بررسی ابعاد اضطراب کتابخانه‌ای، بالاترین نمره به موانع عاطفی و موانع دانش بهره‌گیری از کتابخانه اختصاص می‌یابد. پوپولا و اولاجید^۴ (۲۰۲۲) نیز به بررسی تأثیر اضطراب کتابخانه‌ای و مهارت‌های سواد رایانه‌ای در استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ای در جنوب غربی نیجریه پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که سطح بالایی از ارتباط میان اضطراب کتابخانه‌ای و مهارت‌های سواد رایانه‌ای وجود دارد. ناکافی بودن امکانات کتابخانه و امکانات ضعیف

1. Asghar, Bhatti & Naeem
2. Khan, Anwar & Naveed
3. Abdoh
4. Popoola & Olajide

اینترنت در صدر فهرست چالش‌ها قرار گرفت. همچنین روابط معنی‌داری میان مهارت‌های سواد رایانه‌ای و اضطراب کتابخانه‌ای در استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ای تأیید شد. یافته‌های پژوهش تایس^۱ (۲۰۲۲) درباره فراگیران از راه دور و اضطراب کتابخانه، حاکی از آن است که مطالعات کمی بر روی فراگیران از راه دور و اضطراب کتابخانه متمرکز شده‌است. نتایج نشان داد که استفاده از فناوری، برنامه‌های کاربردی و شیوه برقراری تعامل نقش مهمی در کنترل اضطراب کتابخانه‌ای دارد. اعتبارسنجی مقیاس‌های اضطراب کتابخانه‌ای و همچنین راهبردهای پیشگیری از اضطراب توسط کتابداران می‌تواند فراگیران را در بهره‌گیری از خدمات کتابخانه‌ای دچار اضطراب کمتری کند. پژوهش شارپانتیه و همکاران^۲ (۲۰۲۲) درباره نقش اضطراب در کاوش اطلاعات حاکی از آن بود که چنانچه اطلاعات منفی یا گیج‌کننده باشد، ممکن است اضطراب را بیشتر افزایش دهد. اضطراب تمایل عمومی به جست‌وجوی اطلاعات را افزایش نمی‌دهد و ظرفیت اطلاعات گردآوری‌شده را نیز تغییر نمی‌دهد. در مقابل، اضطراب تمایل به جست‌وجوی اطلاعات بیشتر در پاسخ به تغییر محیطی را تقویت می‌کند. مشخص شد که افراد مضطرب در محیط‌های در حال تغییر مشکلات یادگیری دارند. نتایج پژوهش لاکنر^۳ (۲۰۲۲) درباره مقابله با اضطراب کتابخانه نشان داد که این مشکل در انواع کتابخانه‌ها وجود دارد. ایجاد احساس راحتی در مشتریان نیازمند رویکردی است که همدلی و صداقت را در اولویت قرار دهد. بررسی‌ها نشان داد که پیشرفت‌های امیدوارکننده در مبارزه با اضطراب کتابخانه‌ای، شامل مواردی مانند اولویت‌بندی تماس با کتابداران، ارزیابی مجدد فضاهای کتابخانه، تأکید بر خدمات دیجیتال، همکاری نزدیک با دانشجویان و بررسی هزینه‌ها و جریمه‌ها می‌شود. یافته‌های پژوهش برامفیلد^۴ (۲۰۲۳) در ارتباط با کاهش اضطراب کتابخانه در رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان سال اول، نشان داد که آموزش و استفاده از برنامه‌های کاربردی تعاملی شامل واقعیت مجازی و افزوده، گفت‌وگوی هم‌زمان برخط، بازی‌ها و فناوری هوش مصنوعی می‌تواند تا حد قابل‌توجهی میزان اضطراب استفاده از کتابخانه را کاهش دهد. همچنین آموزش کتابداران و شیوه بهره‌گیری از کتابخانه تا حد زیادی در کاهش ترس بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی خدمات ارائه‌شده در کتابخانه سودمندی داشته و میزان یادگیری را

1. Theiss
2. Charpentier et al.
3. Lackner
4. Brumfield

افزایش می‌دهد. یافته‌های پژوهش خان، نوید و انور^۱ (۲۰۲۳) درباره اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان در محیط دیجیتال (پاکستان) نیز نشان داد که اکثریت دانشجویان در جست‌وجوی اطلاعات راحت نبودند و اضطراب را از سطوح خفیف تا متوسط تجربه کرده‌اند. پیشنهاد کاربردی آنان آموزش سواد اطلاعاتی و مهارت‌های مربوط به آن و نیز یاری کتابداران و ارائه مشاوره به کاربران است. یانگ و خان^۲ (۲۰۲۳) به بررسی روایی و پایایی عوامل ایجادکننده اضطراب اطلاع‌جویی در رفتارهای اطلاع‌یابی پرداختند. نتایج پژوهش آنان حاکی از آن بود که تفاوت معنی‌داری در اضطراب جست‌وجوی اطلاعات کلی بین دانشجویان که والدین آنها دارای سطوح مختلف تحصیلات دانشگاهی بودند، یافت نشد. این مطالعه همچنین نشان داد که تفاوت‌های نهادی یا نسلی ممکن است بر اینکه دانشجویان از هم‌کلاسی‌ها، کتابداران، مراکز آموزشی، اساتید یا مشاوران خود درخواست راهنمایی برای کسب اطلاعات کنند، تأثیر بگذارد.

نتایج پژوهش‌های معرفی شده نشان می‌دهد که موضوع اضطراب کتابخانه‌ای و اطلاع‌یابی یکی از مسائل مهم در حوزه بهره‌گیری از خدمات و منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌هاست. تقریباً اکثر دانشجویان در زمان استفاده از کتابخانه‌ها با این مؤلفه درگیر بوده‌اند و سطحی از اضطراب را تجربه کرده‌اند. مؤلفه‌هایی چون فناوری اطلاعات، اینترنت، انواع منابع اطلاعات، فضای کتابخانه، بهره‌گیری از برنامه‌های کاربردی، ارتباط از راه دور با کتابخانه و نوع تعامل و ارتباط حرفه‌ای در ایجاد اضطراب نقش دارند. ارائه دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های تخصصی برای شناخت ریشه‌ها و مقابله با نگرانی و اضطراب، توسعه مهارت‌های سواد اطلاعاتی، مشاوره مطلوب و کارآمد و ارتباط صمیمانه با متخصصان علم اطلاعات نقش مهمی در کاهش اضطراب کاربران و دانشجویان به همراه دارد. با توجه به استفاده گسترده دانشجویان از امکانات کتابخانه و خدمات آن، بررسی این موضوع می‌تواند در بهبود کیفیت فرایندهای آموزشی آنان مؤثر باشد. این پژوهش به منظور بررسی وضعیت اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، در راستای پژوهش‌های پیشین و به منظور تبیین این مؤلفه مؤثر به منظور بهبود کیفیت استفاده از منابع اطلاعاتی و دستیابی به اطلاعات سودمند به انجام رسید.

1. Khan, Naveed & Anwar
2. Yang & Khan

روش پژوهش

بر مبنای موضوع موردبررسی از آنجاکه رابطه بین متغیرها باید سنجیده شود؛ از رویکرد کمی استفاده شده و در میان روش‌های کمی، از روش پیمایشی - تحلیلی بهره برده شده است. جامعه موردبررسی دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در مقطع تحصیلات تکمیلی است و تعداد آن‌ها ۳۸۶۲ نفر است. جهت تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شد و بر این اساس نمونه آماری ۳۵۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای مشخص شد. روایی پرسشنامه سنجش اضطراب اطلاع‌یابی با استفاده از روش روایی صوری و نظر متخصصان تأیید و پایایی آن از طریق سنجش ضریب آلفای کرونباخ (۰/۷۹) محاسبه شد. در این پژوهش از مقیاس اطلاع‌یابی پیشنهادشده توسط عرفان‌منش، آبریزه و کریم^۱ (۲۰۱۲) که در مقاله‌ای با عنوان: «توسعه و اعتبارسنجی اضطراب اطلاع‌یابی» مطرح شده، استفاده شد. این مؤلفه‌ها شامل موانع مربوط به انتخاب موضوع، موانع فنی، موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات، موانع مربوط به استفاده از کتابخانه، موانع مربوط به اینترنت و رایانه و موانع مربوط به منابع اطلاعاتی می‌شود. تجزیه و تحلیل اطلاعات از طریق نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. انجام شد. برای دسته‌بندی دقیق اطلاعات از جدول‌های متناسب بهره گرفته شد. همچنین از آمار توصیفی برای تحلیل داده‌ها استفاده شده و نیز از آزمون‌های آماری تی و کای اسکوئر^۲ برای سنجش میزان درستی اطلاعات به دست آمده بهره گرفته شد.

یافته‌ها

برای بررسی یافته‌های پژوهش ابتدا آماره‌های توصیفی وضعیت مؤلفه‌های اضطراب اطلاع‌یابی موردسنجش قرار می‌گیرد. این مؤلفه‌ها شامل شش عنصر اصلی است که در جدول ۱ معرفی شده است.

1. Erfanmanesh, Abrizah & Karim
2. Chi - Square

جدول ۱- آماره‌های توصیفی وضعیت متغیر اضطراب اطلاع‌یابی و مؤلفه‌های آن

متغیرها	اضطراب اطلاع‌یابی	موانع مربوط به منابع اطلاعاتی	موانع مربوط به اینترنت و رایانه	موانع مربوط به استفاده از کتابخانه	موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات	موانع فنی	موانع مربوط به انتخاب موضوع
تعداد	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰
میانگین	۲/۷۲۸۰	۲/۹۱۱۲	۲/۵۰۴۳	۲/۶۴۸۳	۲/۴۳۸۳	۲/۸۳۷۱	۲/۸۴۵۱
میانه	۲/۷۵۵۱	۲/۹۲۸۶	۲/۵۰۰۰	۲/۶۳۶۴	۲/۴۰۰۰	۲/۹۱۶۷	۲/۸۰۰۰
مد	۳/۰۶	۳/۱۴	۲/۳۳	۲/۳۶	۲/۰۰	۲/۰۰	۲/۸۰
انحراف معیار	۰/۵۴۸۱۵	۰/۷۳۷۵۹	۰/۵۳۲۳۶	۰/۶۷۸۹۸	۰/۸۰۵۰۱	۰/۷۵۴۷۹	۰/۷۱۳۲۹
چولگی	-۰/۳۳۲	-۰/۲۴۳	-۰/۲۸۲	-۰/۰۵۱	۰/۲۷۹	-۰/۱۹۱	-۰/۲۷۵
کشیدگی	-۰/۳۳۲	-۰/۲۴۳	-۰/۲۸۲	-۰/۰۵۱	۰/۲۷۹	-۰/۱۹۱	-۰/۲۷۵
کمترین	۱/۱۸	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰
بیشترین	۴/۱۸	۴/۹۳	۳/۸۳	۴/۱۸	۴/۸۰	۵/۰۰	۴/۶۰

به منظور تعیین میزان اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی، میانگین، انحراف معیار و سایر اطلاعات آماری برای هر یک از ابعاد شش‌گانه و همچنین شاخص کل مقیاس محاسبه شد. نتایج نشان می‌دهد که دانشجویان مورد بررسی بیشترین میزان اضطراب اطلاع‌یابی را در «موانع مربوط به منابع اطلاعاتی» (میانگین=۲/۹۱۱۲، انحراف معیار=۰/۷۳۷۵۹) و کمترین میزان اضطراب را در عامل «موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات» (میانگین=۲/۴۳۸۳، انحراف معیار=۰/۸۰۵۰۱) تجربه می‌کنند. در ادامه پرسش‌های پژوهش مورد بررسی قرار گرفته و نتایج حاصل از آن بیان می‌شود:

جدول ۲- آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات میزان موانع مربوط به منابع اطلاعاتی در بین دانشجویان

مؤلفه	آزمون			آماره تی	درجه آزادی	معنی‌داری
	تعداد	میانگین	انحراف معیار			
موانع مربوط به منابع اطلاعاتی	۳۵۰	۲/۹۱۱۲	۰/۷۳۷۵۹	-۲/۲۵۲	۳۴۹	۰/۰۲۵

پرسش اول پژوهش: سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به منابع اطلاعاتی چگونه است؟ در پاسخ به پرسش اول پژوهش و

برای بررسی میزان موانع مربوط به منابع اطلاعاتی در بین دانشجویان، بر اساس محاسبات از طریق آزمون تی یک نمونه‌ای به دست آمده و چون p - مقدار (معنی‌داری) برابر با 0.025 و کوچک‌تر از سطح معنی‌داری $0.05 = \alpha$ است، لذا در این سطح می‌توان بیان کرد که میانگین موانع مربوط به منابع اطلاعاتی از حد متوسط تفاوت دارد. به تعبیر دیگر، دانشجویان معتقدند میزان موانع مربوط به منابع اطلاعاتی از حد متوسط کمتر است.

جدول ۳- آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات میزان موانع مربوط به رایانه و

اینترنت در بین دانشجویان

معنی‌داری	درجه آزادی	آماره تی	آزمون			آزمون مؤلفه
			انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۰۰۰	۳۴۹	-۱۷/۴۲۰	۰/۵۳۲۳۶	۲/۵۰۴۳	۳۵۰	موانع مربوط به رایانه و اینترنت

پرسش دوم پژوهش: سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به رایانه و اینترنت چگونه است؟ در سنجش پرسش دوم پژوهش و بررسی میزان موانع مربوط به رایانه و اینترنت در میان دانشجویان، بر اساس محاسبه‌های آماری که از طریق آزمون تی یک نمونه‌ای به دست آمده و چون p - مقدار (معنی‌داری) برابر با 0.000 و کوچک‌تر از سطح معنی‌داری $0.05 = \alpha$ است، لذا می‌توان گفت میانگین موانع مربوط به رایانه و اینترنت از حد متوسط تفاوت دارد؛ یعنی دانشجویان معتقدند میزان موانع مربوط به رایانه و اینترنت از حد متوسط کمتر است.

جدول ۴- آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات میزان موانع مربوط به کتابخانه در

بین دانشجویان

معنی‌داری	درجه آزادی	آماره تی	آزمون			آزمون مؤلفه
			انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۰۰۰	۳۴۹	-۹/۶۹۰	۰/۶۷۸۹۸	۲/۶۴۸۳	۳۵۰	موانع مربوط به کتابخانه

پرسش سوم پژوهش: سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به کتابخانه چگونه است؟ در پاسخ به پرسش سوم پژوهش و برای بررسی میزان موانع مربوط به کتابخانه در بین دانشجویان، بر اساس محاسباتی که از طریق

آزمون تی یک نمونه‌ای به دست آمده و چون p - مقدار (معنی داری) برابر با $0/000$ و کوچک‌تر از سطح معنی داری $\alpha = 0.05$ است، لذا می‌توان اظهار کرد که میانگین موانع مربوط به کتابخانه از حد متوسط تفاوت دارد. یا به عبارتی دانشجویان بیان کرده‌اند میزان موانع مربوط به کتابخانه از حد متوسط کمتر است.

جدول ۵ - آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات میزان موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات در بین دانشجویان

معنی داری	درجه آزادی	آماره تی	آزمون			مؤلفه
			انحراف معیار	میانگین	تعداد	
0/000	349	-13/054	0/80501	2/4383	350	موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات

پرسش چهارم پژوهش: سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات چگونه است؟ در پاسخ به پرسش چهارم پژوهش و برای بررسی میزان موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات در بین دانشجویان، بر اساس محاسباتی که از طریق آزمون تی یک نمونه‌ای به دست آمده و چون p - مقدار (معنی داری) برابر با $0/000$ و کوچک‌تر از سطح معنی داری $\alpha = 0.05$ است، لذا می‌توان بیان کرد میانگین موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات از حد متوسط تفاوت دارد. به تعبیر دیگر، میزان موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات از حد متوسط کمتر است.

جدول ۶ - آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات میزان موانع فنی در بین دانشجویان

معنی داری	درجه آزادی	آماره تی	آزمون			مؤلفه
			انحراف معیار	میانگین	تعداد	
0/000	349	-4/037	0/75479	2/8371	350	موانع فنی

پرسش پنجم پژوهش: سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع فنی چگونه است؟ برای پاسخگویی به پرسش پنجم پژوهش و در بررسی موانع فنی در بین دانشجویان، بر اساس محاسبات حاصل از طریق آزمون تی یک نمونه‌ای، چون p - مقدار (معنی داری) برابر با $0/000$ و کوچک‌تر از سطح معنی داری $\alpha = 0.05$ است، لذا می‌توان نتیجه گرفت که میانگین موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات از حد متوسط

تفاوت دارد. یا به عبارت دیگر، میزان موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات از حد متوسط کمتر است.

جدول ۷ - آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات میزان موانع مربوط به انتخاب

موضوع در بین دانشجویان

معنی‌داری	درجه آزادی	آماره تی	آزمون			مؤلفه
			تعداد	میانگین	انحراف معیار	
۰/۰۰۰	۳۴۹	-۴/۰۶۲	۰/۷۱۳۲۹	۲/۸۴۵۱	۳۵۰	موانع مربوط به انتخاب موضوع

پرسش ششم پژوهش: سطح اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در ارتباط با موانع مربوط به انتخاب موضوع چگونه است؟ در پاسخ به پرسش ششم پژوهش و در بررسی میزان موانع مربوط به انتخاب موضوع در بین دانشجویان، بر اساس محاسباتی که از طریق آزمون تی یک نمونه‌ای حاصل شد، چون p -مقدار (معنی‌داری) برابر با ۰/۰۰۰ و کوچک‌تر از سطح معناداری $\alpha = 0.05$ است، لذا در این می‌توان اظهار کرد که میانگین موانع مربوط به انتخاب موضوع از حد متوسط تفاوت دارد؛ یعنی میزان موانع مربوط به انتخاب موضوع از حد متوسط کمتر است.

جدول ۸ - آماره‌های آزمون فریدمن^۱ برای مقایسه میانگین شش مؤلفه اضطراب اطلاع‌یابی

معنی‌داری	درجه آزادی	آزمون کای - اسکوتر	میان‌رتبه مؤلفه	اولویت مؤلفه	تعداد	مؤلفه
۰/۰۰۰	۵	۲۴۴/۲۹۰	۴/۲۹	۱	۳۵۰	مؤلفه موانع مربوط به منابع اطلاعاتی
			۲/۹۳	۵	۳۵۰	موانع مربوط به رایانه و اینترنت
			۳/۲۱	۴	۳۵۰	موانع مربوط به کتابخانه
			۲/۵۷	۶	۳۵۰	موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات
			۳/۹۱	۳	۳۵۰	موانع فنی
			۴/۰۹	۲	۳۵۰	موانع مربوط به انتخاب موضوع

برای بررسی تفاوت میانگین مؤلفه‌های اضطراب اطلاع‌یابی از آزمون فریدمن استفاده شد. با

1. Friedman Test

توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر که برابر با (۲۴۴/۲۹۰) و مقدار معناداری که برابر با (۰/۰۰۰) و کوچکتر از سطح معناداری $\alpha = 0.05$ است. در نتیجه، می‌توان بیان کرد که میانگین شش مؤلفه اضطراب اطلاع‌یابی تفاوت معناداری دارد. همچنین بر اساس نتایج به‌دست‌آمده مؤلفه موانع مربوط به منابع اطلاعاتی بیشترین تأثیر و موانع مربوط به جست‌وجوی اطلاعات کمترین تأثیر را بر اضطراب اطلاع‌یابی گذاشته است.

نتیجه‌گیری

اضطراب اطلاع‌یابی نمونه‌ای از اضطراب است که همواره در محیط‌های دانشگاهی و به‌ویژه در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی به چشم می‌خورد. همواره دانشجویان در این مقاطع تحصیلی برای انجام پاره‌ای از فعالیت‌های خود ممکن است با نگرانی، ترس و دلهره روبرو شوند. آن‌ها ممکن است در زمینه چگونگی استفاده از منابع اطلاعاتی، استفاده از کتابخانه، بهره‌گیری از رایانه و اینترنت، جست‌وجوی پاره‌ای از اطلاعات، شیوه‌های انتخاب موضوع و یا حتی بسیاری از مسائل فنی با ترس و نگرانی روبرو شوند. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که میزان اضطراب اطلاع‌یابی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان از حد انتظار بالاتر است. لذا توجه به این نکته ضروری است که موانع موجود نقش مؤثری در ایجاد اضطراب کتابخانه‌ای برای دانشجویان ایجاد می‌کند. در خصوص موانع مرتبط با منابع اطلاعاتی باید بیان کرد که استفاده از منابع کتابخانه مستلزم شناخت آن‌ها است. بهتر است که منابع مختلف اطلاعاتی از منظر فراداده و مشخصات کتابشناختی به‌خوبی معرفی شوند تا کاربران بتوانند استفاده مناسب و منطبق با نیاز خود از آن‌ها داشته باشند. یافته‌های پژوهش حاضر در رابطه با مؤلفه منابع اطلاعاتی با نتایج پژوهش اکبرزاده و همکاران (۲۰۲۰) دارای هم‌سویی است. همچنین ضرورت دارد تا منابع اطلاعاتی در دسترس و قابل مراجعه مستقیم اعضا باشد. آموزش بهره‌گیری از منابع و شیوه استفاده از آن می‌تواند نقش کاهنده در میزان اضطراب دانشجویان داشته باشد. نتایج پژوهش شهتا و الگلاب (۲۰۱۹) درباره این عامل مهم یعنی آموزش بهره‌گیری با یافته‌های پژوهش حاضر دارای اشتراک است.

در ارتباط با موانع مربوط به رایانه و اینترنت نیز باید توضیح داد که توانایی بهره‌گیری از برنامه‌های کاربردی، نرم‌افزارها، نظام‌های رایانشی در کتابخانه، نقش مهمی در کاهش اضطراب دانشجویان دارد. درواقع، عوامل ایجاد اضطراب در زمان بهره‌گیری از

رایانه اتفاق می‌افتد. آشنایی و توانایی بهره‌گیری دانشجویان از فناوری‌های اطلاعاتی به تقویت توانایی آن‌ها و کاهش میزان اضطراب منجر می‌شود. تقویت برنامه‌های سودمند برای ارائه خدمات از راه دور و مجازی و نیز بهره‌گیری از کتابخانه‌های دیجیتال دارای اهمیت زیادی است. نتایج پژوهش‌های اصغر، بهاتی و نعیم (۲۰۲۱)، تیس (۲۰۲۲) و برامفیلد (۲۰۲۳) درباره نقش فناوری، استفاده از اینترنت و برنامه‌های کاربردی با یافته‌های این پژوهش دارای هم‌سویی است.

موانع مربوط به کتابخانه می‌تواند مربوط به فضای کتابخانه، ساختار اطلاع‌رسانی، بخش‌های متعدد خدمت‌رسانی، نوع ارائه منابع، انواع فرمت‌های اطلاعاتی و ارتباط میان کاربران و کتابداران باشد. نتایج پژوهش شهتا و الگلاب (۲۰۱۹) در زمینه تقویت روش‌های بهره‌گیری از کتابخانه برای کاهش اضطراب و یافته‌های پژوهش پوپولا و اولاجید (۲۰۲۲) در زمینه کمبود امکانات کتابخانه و نقش آن در افزایش اضطراب و نیز نتایج مطالعه لاکنر (۲۰۲۲) در خصوص نقش طراحی مناسب فضاهای کتابخانه‌ای در کاهش اضطراب با یافته‌های پژوهش حاضر دارای اشتراک هستند.

تقویت مهارت‌های جست‌وجوی اطلاعات نیز امر مهمی در زمینه کاهش اضطراب اطلاعاتی است. یافته‌ها نشان داد که می‌توان با کمک به دانشجویان برای انجام بهتر فرایند کاوش به اعتمادبه‌نفس آنان، اقدام کرد. این امر مستلزم آموزش در زمینه مهارت‌های کاوش اطلاعات و استفاده از عملگرها و تقویت توانایی فرمول‌بندی پرس‌وجو است که می‌تواند توانایی دانشجویان را در سطح مناسبی ارتقاء دهد. نتایج پژوهش‌های عرفان‌منش (۲۰۱۶)، شاریپانتیه و همکاران (۲۰۲۲)، خان، ثوید و انور (۲۰۲۳) و یانگ و خان (۲۰۲۳) نیز در موضوع دسترسی به منابع اطلاعاتی از منظر سطوح مهارتی جست‌وجوی اطلاعات و نیاز به توانایی دانشجویان برای کاهش اضطراب، با یافته‌های این پژوهش دارای هم‌سویی است. همچنین نتایج پژوهش عبده (۲۰۲۱) در خصوص آموزش مهارت‌های دستیابی به اطلاعات و بهره‌گیری از کتابخانه با یافته‌های پژوهش حاضر دارای اشتراک است.

در ارتباط با موانع فنی نیز نتایج نشان داد که این مؤلفه حائز اهمیت و توجه بیشتر است. در این زمینه لزوم توجه به فرایندهای اجرایی، مدیریت بهینه، ساختار ارتباطی کتابخانه، تجهیزات، راهنماها، معرفی بخش‌ها و نیز هماهنگی میان دیگر امکانات موجود اهمیت دارد. نتایج پژوهش پوپولا و اولاجید (۲۰۲۲) و نیز مطالعه شاریپانتیه و همکاران (۲۰۲۲) در زمینه ساختار فعالیت کتابخانه مؤید یافته‌های پژوهش حاضر است. برای رفع

مشکل در خصوص موانع فنی، کتابداران و اطلاع‌رسانان می‌توانند به‌عنوان حلقه رابط به یاری دانشجویان و کاربران بشتابند؛ بنابراین، نقش کتابداران و به‌ویژه کتابداران مرجع در این زمینه حائز اهمیت است؛ زیرا آن‌ها می‌توانند با مشاوره و راهنمایی خود اضطراب اعضا و دانشجویان را کاهش دهند و برخی مسائل مربوط به مشکلات فنی را کاهش دهند. یافته‌های پژوهش اصغر، بهاتی و نعیم (۲۰۲۱)، تاپس (۲۰۲۲)، لاکنر (۲۰۲۲)، برامفیلد (۲۰۲۳) و یانگ و خان (۲۰۲۳) در زمینه نقش مهم کتابداران و اطلاع‌رسانان در کاهش اضطراب دانشجویان یا نتایج این پژوهش دارای اشتراک است.

موانع مربوط به انتخاب موضوع نیز یکی دیگر از مؤلفه‌های مهم در اضطراب اطلاع‌یابی است. در این زمینه توانایی‌های شناختی و مهارت‌های اطلاعاتی برای انتخاب موضوع مناسب پژوهشی و نیز انواع سواد نقش مؤثری دارد. سوادهای چندگانه در کنار دیگر مهارت‌ها در دستیابی به اطلاعات سودمند نقش مهمی بر عهده دارد. از جمله آموزش و یادگیری سواد دیداری، سواد رسانه، سواد شبکه، سواد کتابخانه‌ای و انواع دیگر سوادها مؤثر که همگی زیرمجموعه سواد اطلاعاتی هستند، قابل توجه است. آموزش سواد اطلاعاتی و توانایی بهره‌گیری از منابع و خدمات کتابخانه در تشخیص نیاز اطلاعاتی، جست‌وجوی اطلاعات، بررسی و سنجش پایگاه‌های داده، تحلیل و ارزیابی منابع اطلاعاتی، استفاده از اطلاعات علمی در فعالیت پژوهشی و نیز توجه و رعایت مسائل حقوق مالکیت معنوی و اخلاق پژوهش در استفاده از منابع نقش مهمی در کاهش اضطراب دانشجویان دارد. یافته‌های پژوهش خان، نوید و انور (۲۰۲۳) نیز حاکی از آن است که مهارت سواد اطلاعاتی موجب کاهش اضطراب در کتابخانه می‌شود.

به‌عنوان یک جمع‌بندی کلی باید اظهار کرد که روش‌های بازیابی و دسترسی به منابع اطلاعاتی در فضای کتابخانه و یا در پایگاه‌های اطلاعاتی موجود و نیز در کاوش اطلاعات، منابع مرجع، مانند فرهنگ‌ها، واژه‌نامه‌ها، دستورنامه‌ها، کتابشناسی‌ها، دستنامه‌ها، دایره‌المعارف‌ها، دانش‌نامه‌ها، اصطلاح‌نامه‌ها، راهنماهای موضوعی و استانداردهای تخصصی مرتبط با رشته‌های مختلف، نیاز ضروری تمامی کاربران، پژوهشگران و دانشجویان است. علاوه بر آن، روش‌های بازیابی اطلاعات در میان منابع اطلاعاتی دیجیتال از جمله پایندها و کتاب‌های الکترونیکی می‌تواند به توانایی دانشجویان در دسترسی به منابع اطلاعاتی کمک کند و اضطراب آنان را کاهش دهد. آشنایی با روش‌های جست‌وجو، کاوش اطلاعات، ساخت پرس‌وجو، استفاده از عملگرهای مناسب در زمان

جست‌وجو در پایگاه اطلاعاتی، دستیابی مؤثر به اطلاعات، فرمول‌بندی و فنون کاوش در هنگام کار با فهرست‌های پیوسته کتابخانه‌ای نیز مهم است.

با عنایت به یافته‌های این پژوهش می‌توان توضیح داد که اضطراب اطلاع‌یابی عارضه جدی در میان دانشجویان است و همواره سطوح گوناگونی از اضطراب به صورت (کم، متوسط، شدید و بسیار شدید) وجود دارد و اضطراب در زمینه اطلاعات در محیط‌های دانشگاهی به عنوان یک عامل منفی تلقی می‌شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود:

۱. به معرفی بهتر منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی در محیط‌های علمی پرداخته شده و متناسب با نیاز آن‌ها در دسترس قرار گیرد.

۲. با بهبود کیفیت و سرعت نظام‌های رایانه‌ای و اینترنتی در محیط‌های علمی باعث کاهش موانع رایانه و اینترنت شویم و آموزش‌های بهره‌گیری از این ابزارها برای دانشجویان در فعالیتهای پژوهشی برگزار شود.

۳. با بهبود شرایط فیزیکی، محیط و تجهیزات کتابخانه باعث تسریع فرایند جست‌وجوی اطلاعات شویم.

۴. با آموزش مناسب دانشجویان در زمینه آشنایی با کاربردهای منابع اطلاعاتی خاص مانند منابع مرجع ویژه و نیز منابع اطلاعاتی برخط در پایگاه‌های اطلاعاتی از بروز مشکلات در فرایند پژوهش جلوگیری کنیم.

۵. تجهیزات فنی را روزآمد کرده تا موجب استفاده بهتر از کتابخانه شود.

۶. کتابداران مرجع آموزش‌های تخصصی در زمینه انتخاب موضوع، تحلیل اطلاعات و مشاوره مرجع را بگذرانند.

۷. آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی و سواد‌های وابسته از جمله سواد رسانه و سواد دیداری در برنامه‌های آموزش کتابخانه قرار گیرد.

منابع

حسینی، الهه و عرفان‌منش، محمدمبین (۱۳۹۳). عوامل ایجادکننده اضطراب در فرآیند اطلاع‌یابی. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۱(۳): ۲۱۷-۲۲۴.

رضائی شریف، علی، زاهد، عادل و رضایی شریف، فاطمه (۱۳۹۷). اعتبارسنجی مقیاس اضطراب اطلاع‌یابی در دانشجویان. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۵۲(۲): ۱۳۱-

DOI: 10.22059/jlib.2019.220112.1153 .۱۴۶

نوکاریزی، محسن، کاشی، زهرا و صنعت جو، اعظم (۱۳۹۶). نقش کتابداران، خدمات اطلاع‌رسانی و میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد در کاهش اضطراب اطلاع‌یابی آنان. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۰(۴): ۳۰-۵۵.

References

- Abdoh, E. S. (2021). Library anxiety among Omani and Saudi Arabian international students: A case study at the University of South Carolina, USA. *The Journal of Academic Librarianship*, 47(2): 102305. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102305>
- Adeeko, C. O., & Adetimirin, A. (2023). Library anxiety among undergraduates in Nigeria. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 72(4/5): 408-423. DOI: <https://doi.org/10.1108/GKMC-03-2021-0048>
- Afolayan, O. (2022). Information Seeking Anxiety and use of Electronic Resources among Postgraduate Students in the University of Ilorin, Kwara State, Nigeria. *Journal of Balkan Libraries Union*, 9(1):18-29. DOI: [10.16918/jblu.103634](https://doi.org/10.16918/jblu.103634)
- Agalya, A., Singson, M., Thiyagarajan, S., & Gogoi, T. (2022). Investigating the Relationship between Emotional Intelligence, Library Anxiety and Academic Performance of Post Graduate Students. *Journal of Information and Knowledge*, 59 (5): 295-306. DOI: <https://doi.org/10.17821/srels/2022/v59i5/170654>
- Agbonavbare, O., Egbochuku, E., & Adeleke, I. (2021). Relationship between Affective Tendency, Sex and Library Anxiety among Undergraduate Students. *ScienceOpen Preprints*, July. DOI: [10.14293/S2199-1006.1.SOR-PP3OVSI.v1](https://doi.org/10.14293/S2199-1006.1.SOR-PP3OVSI.v1)
- Akbar, A., Chaudhry, M. S., & Shahzad, K. (2021). Measuring the effects of library anxiety & different forms of stress on academic performance of university students. *Library Philosophy and Practice*, 6545, 1-18.
- Akbarzadeh, S., Kazerani, M., Shekofteh, M., & Naseri, P. (2020). Investigating the information seeking anxiety and its relationship with the thinking styles: a case study. *Library Philosophy and Practice (e-Journal)*, 3661, 1-12.
- Anjaline, C. (2020). Library anxiety: A barrier to effective use of information resources. In *Innovations in the Designing and Marketing of Information Services* (pp. 38-58). IGI Global. DOI: [10.4018/978-1-7998-1482-5.ch004](https://doi.org/10.4018/978-1-7998-1482-5.ch004)
- Anjaline, C., & Saravanan, P. (2017). An analytical study on library anxiety of undergraduate students in arts & science colleges in

- Tamilnadu. *International Journal of Library Science and Research*, 7(4): 63-68.
- Asghar, M. B., Bhatti, R., & Naeem, S. B. (2021). Pervasiveness of Library Anxiety among the Students of Library and Information Science: An Assessment. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 6813, 1-12.
- Ayeni, E. O. (2023). Exploring Library Anxiety Faced by New Students in Federal University of Technology Akure, Ondo State, Nigeria. *NigerBiblios*, 33(1): 1-12.
- Banerjee, B. (2019). Information seeking behavior of research scholars of Vidyasagar University, West Bengal. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 2568, 1-13.
- Berget, G., & MacFarlane, A. (2020). What is known about the impact of impairments on information seeking and searching?. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71(5): 596-611. DOI: <https://doi.org/10.1002/asi.24256>
- Brumfield, E. J. (2023). *Reducing Library Anxiety in the Information Seeking Behavior of First Year College Students*, (Dissertation of Doctoral. Prairie View A&M University, Prairie View, Texas, United States). From: <https://digitalcommons.pvamu.edu/pvamu-dissertations/20>
- Cadier, A., Ding, J., & El Khazzar, S. (2021). *Information Anxiety on Mobile Social Media*. Department of Informatics, (Master Thesis, Lund School of Economics and Management, Lund University, Lund, Sweden). Form: <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/9053794>
- Charpentier, C. J., Cogliati Dezza, I., Vellani, V., Globig, L. K., Gädeke, M., & Sharot, T. (2022). Anxiety increases information-seeking in response to large changes. *Scientific Reports*, 12(1): 7385. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-022-10813-9>
- Chutia, R., & Nath, S. (2021). Exploring Prevalence and Psycho-Social factors of Library Anxiety among the Student Category of Users based on University affiliations. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 7110, 1-16.
- Erfanmanesh, M. A. (2016). Information Seeking Anxiety: Effects of Gender, Level of Study and Age (2016). *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 1317, 1-20.
- Erfanmanesh, M. A., Abdullah, A., & Abdul Karim, N. H. (2014). Information Seeking Anxiety: Concept, Measurement and Preliminary Research. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 12(1): 47 - 63.
- Erfanmanesh, M., Abrizah, A., & Karim, N. H. A. (2012). Development

- and validation of the Information Seeking Anxiety scale. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 17(1): 21-39.
- Gan, Y. (2022). Research on Information Anxiety of Users in Social Media Environment. *International Core Journal of Engineering*, 8(7): 21-25. DOI: 10.6919/ICJE.202207_8(7).0004
- Gardijan, N. (2023). Library anxiety among Croatian students: Construction, Validation and Application of Croatian-Library Anxiety Scale (CRO-LAS). *The Journal of Academic Librarianship*, 49(3): 102687. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2023.102687>
- Gogoi, T., Singson, M., & Thiagarajan, S. (2021). Library anxiety among marginalized university students in northeast India. *Evidence Based Library and Information Practice*, 16(1): 25-45. DOI: <https://doi.org/10.18438/ebliip29626>
- Hosseini E., Erfanmanesh M. A. (2014). Anxiety-causing factors in the information seeking process. *Human-Information Interaction*, 1(3): 217-224. [In Persian]
- Jia, Y., & Wang, E. (2021). *Research on Information Anxiety of College Students under the Background of Information Overloaded Based on Support Vector Machine Optimization Alogrithm*. In 2021 2nd International Conference on Information Science and Education (ICISE-IE) (pp. 484-487).
- Khan, S., Anwar, M. A., & Naveed, M. A. (2021). Prevalence and levels of information seeking anxiety among business students. *Library Philosophy and Practice, (e-journal)*. 4622, 1-13.
- Khan, S., Naveed, M. A., & Anwar, M. A. (2023). Relationship of business students' information-seeking anxiety with socio-academic variables in the digital environment. *Information Discovery and Delivery*, 51(2): 213-222. DOI: <https://doi.org/10.1108/IDD-03-2022-0024>
- Kusuma, I. P., & Asmiyanto, T. (2021). Understanding Information-Seeking Behaviour of Undergraduate Extension Program Students in Faculty of Administrative Science, Universitas Indonesia. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 5060, 1-16.
- Lackner, J. (2022). Confronting library anxiety. *Public Services Quarterly*, 18(3): 224-231. DOI: <https://doi.org/10.1080/15228959.2022.2095320>
- Lateef, E. B. (2022). Investigating Library Anxiety among First Year Students of Crawford University, Nigeria. *Library Philosophy & Practice. (E-journal)*. 7198, 1-15.
- Mhinga, R. S. (2021). The role of uncertainty in the information seeking

behaviour of first year students at Tshwane University of Technology, (Doctoral dissertation, University of South Africa, Pretoria, South Africa).

- Nowkarizi, M., Kashi, Z., & Sanatjoo, A. (2017). The role of librarians, information services and information literacy skills of Ferdowsi University of Mashhad (FUM) graduate students in decreasing their information seeking anxiety. *Library and Information Sciences*, 20(4): 30-55. [In Persian]
- Parvin, S., Kheibar, N., Mihanpour, H., & Rafi, A. (2019). The impact of academic libraries on students' academic achievement: The relationship between learning styles and information seeking anxiety. *Pakistan Journal of Information Management and Libraries*, 20, 76-93.
- Popoola, S. O., & Olajide, O. O. (2022). Influence of library anxiety and computer literacy skills on use of library information resources by undergraduates in private universities in southwest Nigeria. *International Information & Library Review*, 54(1): 53-67. DOI: <https://doi.org/10.1080/10572317.2021.1873051>
- Rezaii sharif, A., Zahed, A. & Rezaii sharif, F. (2018). Validation of information seeking anxiety scale in students. *Academic Librarianship and Information Research*, 52(2): 131-146. DOI: 10.22059/jlib.2019.220112.1153 [In Persian]
- Shehata, A. M. K., & Elgllab, M. F. M. (2019). Library anxiety among undergraduate students: A comparative study on Egypt and Saudi Arabia. *The Journal of Academic Librarianship*, 45(4): 386-393. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2019.05.006>
- Shi, X. (2022). *Intelligent Relaxation System for Information Anxiety*. Rochester Institute of Technology Rochester Institute of Technology ProQuest Dissertations Publishing. 29167293, (Doctoral Thesis, Rochester Institute of Technology, Rochester, NY, United States). From: <https://repository.rit.edu/theses/11159>
- Smith, J. A. (2022). *Library anxiety and the academic library: an investigation into student library experiences at the University of Cape Town* (Doctoral thesis, University of Cape Town, Cape Town, South Africa). From: <http://hdl.handle.net/11427/37305>
- Soroya, S. H., Farooq, A., Mahmood, K., Isoaho, J., & Zara, S. E. (2021). From information seeking to information avoidance: Understanding the health information behavior during a global health crisis. *Information processing & management*, 58(2): 102440. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2020.102440>
- Stričević, I., & Rubinić, D- (2023). Librarians' assistance to students in the information seeking process: Perspectives of higher education

- teachers and librarians. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(1): 102629. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2022.102629>
- Thompson, O. P., Hall, J. & Walsh, J. I. (2021). Information, Anxiety, and Persuasion: Analyzing Return Intentions of Displaced Persons, *Households in Conflict Network*, 362, 1-46.
- Yang, X., & Khan, A. U. (2023). Validity and reliability of factors causing information-seeking anxiety during information-seeking behaviors. *Collection and Curation*. Ahead-of-print. DOI: <https://doi.org/10.1108/CC-11-2022-0040>
- Youngmann, B. & Yom-Tov, E. (2018). *Anxiety and information seeking: evidence from large-scale mouse tracking*. In Proceedings of the 2018 World Wide Web Conference (pp. 753-762). DOI: <https://doi.org/10.1145/3178876.3186156>

